

Naam voorstel	Brief GS van 9 juni 2015 over zienswijze ontwerp-begroting 2016 Natuur- en recreatieschap Zuidwestelijke Delta		
Nummer 15008523			
Betreft vergadering	Commissie Ruimte		12 juni 2015
	Provinciale Staten		3 juli 2015
Te verzenden aan	Statenbreed via iBabs		
Verzenddatum	9 juni 2015		
Commissiegriffier	Alma van Wallenburg	0118–631265	ac.v.wallenburg@zeeland.nl
Inhoudelijk ambtenaar	Ronny de Troije	0118–631599	mj.de.troije@zeeland.nl
Statenadviseur	Simon de Visser	0118-631594	s.de.visser@zeeland.nl
Verantwoordelijk bestuurder	C.M.M. Schönknecht-Vermeulen		

Inhoudelijk	
Aanleiding	Aanbieden en vaststellen van ontwerp-begroting 2016 van de gemeenschappelijke regeling (GR) Natuur- en recreatieschap Zuidwestelijke Delta door het algemeen bestuur van de GR op 18 juni 2015. PS hebben de gelegenheid om een zienswijze in te dienen.
Bevoegdheid	De bevoegdheid voor het indienen van een zienswijze ligt bij PS. De GS-brief over zienswijze conceptbegroting 2016 wordt behandeld in de functionele commissie (Ruimte). Daarna wordt deze brief met een afdoeningsvoorstel voorgelegd aan PS (3 juli) ter accordering. Aan de portefeuillehouder kan worden gevraagd de eventuele opmerkingen vanuit de commissie mee te nemen naar de AB-vergadering van het schap op 18 juni 2015.
Wat stellen GS voor?	Behandelen ontwerp-begroting 2016 Natuur- en recreatieschap Zuidwestelijke Delta 2016 en eventueel een zienswijze in te dienen. Naar aanleiding van de mondelinge toelichting en beantwoording van eerder gestelde vragen, worden de begrotingen 2015 en 2016 herijkt. Op de herijkte begrotingen (via begrotingswijziging) kunnen PS in de loop van het jaar (weer) een zienswijze indienen.
Argumenten	In de statencommissie Ruimte (voorheen REW) zijn onder meer de volgende vragen gesteld: • Inzicht in de inkomsten van de herijking van de begroting 2015 en 2016, inclusief het effect op de deelnemersbijdragen; • Toelichting op en inzicht in de besteding van de SNL-gelden: welk deel wordt aan SBB betaald en waaraan wordt het restant van de SNL-subsidie besteed; • Inzicht en toelichting op de meerjarige ontwikkeling van de vermogenspositie van het schap (algemene reserve, bestemmingsreserve, in het bijzonder de reserve afkoopsom Rijk); • Inzicht en toelichting op het realiseren en bewaken van een balans tussen 'groene' en 'rode' activiteiten bij het schap (zowel op inhoud als in geld uitgedrukt)

	• Op welke wijze de relaties en samenwerking met betreffende natuurorganisaties weer worden versterkt; • Toelichting op het proces van realiseren van het nieuwe Zicht op de Grevelingen 2 programma. Hoe worden diverse partijen bij het opstellen betrokken, hoeveel geld is hiervoor nog beschikbaar en hoe is de balans tussen rood en groen gewaarborgd. Vaststelling van de (nog niet herijkte) begroting 2016 is voorzien op 18 juni 2015 in het AB van de GR Zuidwestelijke Delta. GS zien, in afwachting van de herijking, geen aanleiding tot het maken van nadere opmerkingen
Kosten en dekking	In de begroting van de GR 2016 is een bijdrage van de provincie Zeeland van € 108.717 opgenomen.
Overige informatie	Bij de behandeling van dit voorstel wordt door Natuur- en recreatieschap Zuidwestelijke Delta een mondelinge toelichting gegeven en antwoord gegeven op de eerder gestelde vragen. Indien PS op 3 juli 2015 besluiten tot het inbrengen van een aanvullende zienswijze, dan zullen GS deze schriftelijk nazenden aan het DB en AB van de gemeenschappelijke regeling ZWD en aan de Minister van BZK.

15008523

Provincie Zeeland

Gedeputeerde Staten

bericht op brief van:

de voorzitter van Provinciale Staten
t.a.v. de statengriffier

uw kenmerk:

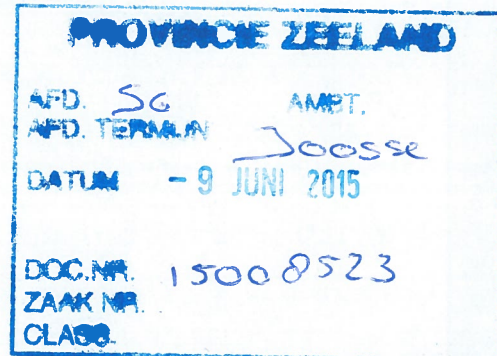
ons kenmerk: 15008239

afdeling: Financiën

bijlage(n): 1

behandeld door: M.J. de Troije

doorkiesnummer: (0118) 63 15 99

onderwerp: Zienswijze ontwerp-begroting 2016
Natuur- en recreatieschap Zuidwestelijke Delta

verzonden:

- 9 JUNI 2015

Middelburg, 9 juni 2015

Geachte voorzitter,

In onze vergadering van 9 juni 2015 hebben wij de ontwerp-begroting 2016 van de gemeenschappelijke regeling (GR) Natuur- en recreatieschap Zuidwestelijke Delta behandeld. Deze ontwerp-begroting is op 23 april jl. door het Dagelijks Bestuur (DB) van de GR vastgesteld en zij is voornemens de ontwerp-begroting 2016 ter vaststelling aan het Algemeen Bestuur (AB) van de GR aan te bieden in de vergadering van 18 juni 2015.

Op grond van artikel 29 van de gemeenschappelijke regeling heeft Provinciale Staten de mogelijkheid om hun zienswijze over de ontwerp-begroting naar voren te brengen. Het DB van de GR voegt de commentaren waarin deze zienswijze is verwerkt bij de ontwerp-begroting, zoals deze aan het AB wordt aangeboden.

Wij vragen u de ontwerp-begroting 2016 te behandelen in de commissie Ruimte van 12 juni 2015 en uw Statenvergadering van 3 juli 2015.

In de vergadering van de commissie Ruimte van 13 mei jl. is naar aanleiding van de behandeling van een brief van de Natuur- en vogelwacht door u verzocht antwoord te geven op eerdere vragen van uw Staten over het functioneren van het schap en de ontwerp-begroting 2015 (zie hiervoor ook onze brief van 27 januari 2015, kenmerk 15000771). Toegezegd is dat voorafgaande aan de vergadering van de commissie Ruimte van 12 juni a.s. door medewerkers van Groenservice Zuid-Holland (G.Z.H.), die de ondersteuning voor de GR verzorgen, een toelichting wordt gegeven op deze vragen.

Wij verwachten dat tijdens de presentatie van G.Z.H. zal worden ingegaan op de aangekondigde herijking van de ontwerp-begroting 2015 en 2016 en op de opmerkingen over de verhouding in geld en activiteiten tussen natuur en recreatie, de wijze van besteding van de SNL-natuursubsidies en de meerjarige ontwikkeling van de ontvangen afkoopsom van het Rijk voor het onderhoud. De herijkte begroting 2015 en 2016 zal na vaststelling door het DB van het schap vervolgens voor een zienswijze aan uw staten worden voorgelegd, zodat u kunt nagaan of aan de gemaakte opmerkingen invulling is gegeven.

Mocht u bij de behandeling in uw vergadering op 4 juli eventueel nog aanvullende zienswijzen inbrengen, dan zullen wij deze schriftelijk nazenden aan het Dagelijks en Algemeen Bestuur van de GR en de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

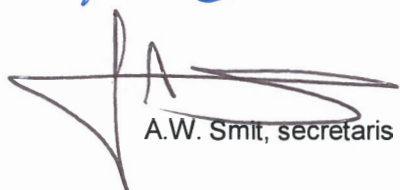
Na ontvangst van zienswijzen zullen wij formeel besluiten over de vaststelling van de nu voorliggende ontwerp-begroting.

Hoogachtend,

gedeputeerde staten,

drs. J.M.M. Polman, voorzitter

A.W. Smit, secretaris

Ontwerpbegroting 2016

Zuidwestelijke Delta

Opgesteld door:

G.Z-H

In opdracht van:

Natuur- en recreatieschap Zuidwestelijke Delta

Postbus 341

3100 AH Schiedam

Tel: 010-2981010

Fax: 010-2981020

10 April 2015

Inhoudsopgave

1. INLEIDING	3
2 BEGROTING PER PROGRAMMA	5
2.1. Programma 1 Bestuur	5
▪ Wat willen we bereiken?	5
▪ Wat gaan we daarvoor doen?	5
▪ Product bestuursproducten	5
▪ Product juridische ondersteuning en advisering	5
▪ Product financiën	6
▪ Financieel overzicht van het totaal van de producten in programma 1	6
2.2. Programma 2 Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	7
▪ Wat willen we bereiken?	7
▪ Wat gaan we daarvoor doen?	7
▪ Product gebiedsbeheer	7
▪ Product grondzaken en exploitaties	7
▪ Product regelgeving en handhaving	8
▪ Product communicatie	9
▪ Financieel overzicht van het totaal van de producten in programma 2	11
2.3. Programma 3 Ontwikkeling	12
▪ Wat willen we bereiken?	12
▪ Wat gaan we daarvoor doen?	12
▪ Financieel overzicht van het totaal van de producten in programma 3	15
2.4. Algemene dekkingsmiddelen	16
2.5. Paragrafen	17
▪ Onderhoud kapitaalgoederen	17
▪ Weerstandsvermogen en risicomanagement	18
▪ Financiering	21
▪ Bedrijfsvoering	22
▪ Grondbeleid	23
BIJLAGE 1. CONVERSIESTAAT ZUID WESTELIJKE DELTA 2016	25

1. Inleiding

Voor u ligt de exploitatiebegroting 2016 voor het Natuur- en recreatieschap Zuidwestelijke Delta (hierna: het Deltaschap). In afwachting van de afronding van de boekjaren 2014 en de juridische overdracht vanuit de opgeheven schappen Haringvliet en Grevelingen naar het Deltaschap, beperkt deze begroting zich tot de exploitatie en zijn de balans en de toelichting op de balans bij deze begroting niet toegevoegd.

Opbouw exploitatiebegroting

Als belangrijk uitgangspunt is genomen dat de deelnemersbijdrage voor Zuidwestelijke Delta niet verandert ten opzichte van de bijdrage aan de voormalige schappen Haringvliet en Grevelingen. Dit proces van integratie is terug te zien in de bijlage, waarin naast de conversiestaat 2016 van het Deltaschap, ook de conversiestaten 2016 van de beide opgeheven schappen zijn toegevoegd. De twee "oude" begrotingen zijn opgeteld als ware het één nieuwe begroting.

De ontwerp-begroting 2016 van het Deltaschap is in het belang van transparantie een begroting waarbij is uitgegaan van ongewijzigd beleid t.o.v. de voormalige schappen in 2014.

Gehanteerde uitgangspunten begroting 2016

De begroting 2016 is opgesteld volgens ongewijzigd beleid, is in evenwicht, maar bevat nog geen balans. Nieuwe beleidsvoornemens alsmede de invloed van de jaarrekening 2015 worden bij de eerste begrotingswijziging verwerkt. Het gehanteerde indexatiepercentage is -0,65 %.

Ambities Deltaschap

Na de inwerkingtreding van het Deltaschap op 1 juli 2014 zijn voor de beide gebiedsdelen Grevelingen en Haringvliet nieuwe ambities met financiële consequenties opgekomen. Deze wensen zijn in de ontwerp-begroting zelf niet meegenomen, maar zullen in het kader van de besluitvorming over de begroting 2015 separaat ter besluitvorming aan het bestuur voorgelegd.

Herijking programmabegroting Grevelingen

Op verzoek van het Algemeen Bestuur wordt momenteel door G.Z-H een herijking van de programmabegroting Grevelingen uitgevoerd. De resultaten hiervan hebben wijzigingen in de begroting voor 2016 tot gevolg. Begin 2015 worden de resultaten van de herijking tezamen met de ontwerp-begroting 2015 gepresenteerd aan het bestuur en ter besluitvorming voorgelegd.

2 Begroting per programma

2.1. Programma 1 Bestuur

▪ Wat willen we bereiken?

De producten in programma 1 Bestuur zijn gericht op ondersteuning van het Dagelijks en het Algemeen Bestuur. Dit gebeurt in de vorm van beleids- en adviesstukken, die financieel en juridisch zijn getoetst.

▪ Wat gaan we daarvoor doen?

De ondersteuning van het Dagelijks en het Algemeen Bestuur vindt plaats door het leveren van de volgende producten:

- 1 Bestuursproducten
2. Juridische ondersteuning en advisering
3. Financiën

▪ Product bestuursproducten

De bestuurlijke ondersteuning valt uiteen in:

- voorbereiding, verslaglegging en afhandeling van de vergaderingen van het Dagelijks Bestuur;
- voorbereiding, verslaglegging en afhandeling van de vergaderingen van het Algemeen Bestuur;
- advisering van de voorzitter;
- voorbereiding, verslaglegging en afhandeling van de vergaderingen van de twee gebiedsadviescommissies Haringvliet en Grevelingen;
- zorg dragen voor actuele informatievoorziening over de voortgang aan het Algemeen Bestuur en de deelnemers;
- organiseren van representatieve en andere bijzondere gelegenheden voor het bestuur;
- vertegenwoordigen van het bestuur dan wel ondersteunen en adviseren van bestuurders naar buiten toe (bijvoorbeeld ambtelijk overleg, bewonersavonden, perscontacten).
- beoordeling van en zorgdragen voor voldoende kwaliteit van de vergaderstukken door de bestuurssecretaris.

Op aangeven van DB en/of AB wordt aan de betreffende commissies van advies over voorgenomen initiatieven en plannen op het gebied van beheer en ontwikkeling, advies gevraagd. Dit geschiedt zoveel als mogelijk in het kader van de vergaderplanning voor de Begrotingsproducten van het Deltaschap.

▪ Product juridische ondersteuning en advisering

Dit product heeft betrekking op:

- de algemene juridische advisering;
- het toepassen en evalueren van wet- en regelgeving relevant voor de gemeenschappelijke regeling;
- het waar nodig voorbereiden van specifieke regelgeving ten aanzien van het werkingsgebied van de gemeenschappelijke regeling.

Bij deze werkzaamheden wordt het volgende uitgangspunt gehanteerd: regels opstellen voor wat er moet en mogelijkheden/ kansen scheppen voor wat er kan.

▪ **Product financiën**

In het kader van de financiële ondersteuning zullen de volgende activiteiten worden uitgevoerd:

- verzorgen van de financiële administratie van de gemeenschappelijke regeling: tijdige en systematische vastlegging van baten, lasten en in- en uitgaande geldstromen;
- structureel uitvoeren van de verbijzonderde interne controle gericht op getrouwheid en rechtmatigheid op financieel gebied, waarbij de nadruk ligt op 'inkoop en aanbestedingen', het betalingsverkeer en de volledigheid van huur- en erfpachtopbrengsten;
- toetsen van alle bestuursvoorstellen ten aanzien van incidentele en/of structurele financiële consequenties;
- opstellen van de planning en control producten: jaarstukken 2015, begroting 2017 en de voortgangsrapportage 2016;
- begeleiden van de werkzaamheden van de accountant (interim controle, subsidiecontroles indien relevant, jaarrekeningcontrole).

▪ **Financieel overzicht van het totaal van de producten in programma 1**

Programma 1. Bestuur	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
Lasten			
Bestuursproducten	43.280	109.100	108.400
Juridische zaken		15.800	15.700
Financiën		63.800	63.400
Totaal lasten	43.280	188.700	187.500
Baten			
Bestuursproducten	43.280	-	-
Juridische zaken		-	-
Financiën		324.517	308.733
Totaal baten	43.280	324.517	308.733
Saldo gewone bedrijfsvoering	-	135.817	121.233
Diverse lasten en baten			
Diverse lasten		-	-
Diverse baten		-	-
Saldo diverse lasten en baten	-	-	-
Kredieten			
Lasten kredieten		-	-
Baten kredieten (bijdragen derden)		-	-
Saldo kredieten	-	-	-
Totaal saldo van baten en lasten	-	135.817	121.233
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves			
Toevoeging reserves		404.287	388.503
Onttrekking reserves		-	-
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-	404.287-	388.503-
Resultaat	-	268.470-	267.270-

2.2. Programma 2 Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden

▪ Wat willen we bereiken?

De natuur- en recreatiegebieden vallend binnen de gemeenschappelijke regeling zijn onderhouden conform het principe 'schoon, heel en veilig' voor een optimaal gebruik door de bezoekers en recreanten. De relatie met alle in het gebied aanwezige en potentiële contractanten is zodanig dat de gemaakte afspraken worden nageleefd.

▪ Wat gaan we daarvoor doen?

Het beheer, onderhoud en de exploitatie van de gebieden wordt gerealiseerd door middel van de volgende producten:

1. Gebiedsbeheer
2. Grondzaken en exploitaties
3. Regelgeving en handhaving
4. Communicatie

▪ Product gebiedsbeheer

Het product gebiedsbeheer is gericht op het behoud en de verbetering van zowel de kwaliteit van het groenbeheer in de natuur- en recreatiegebieden als de beheerde recreatieve voorzieningen in het werkingsgebied van het Deltaschap. Het minimale uitgangspunt hierbij is dat het beheerde schoon, heel en veilig is.

Hiertoe wordt gebruik gemaakt van de plannings- en begrotingssystematiek in het Terrein Beheer Model (TBM). Het TBM is opgebouwd uit gevisualiseerde beeldkwaliteit (doeltypen) gerelateerd aan marktconforme normprijzen per doeltype. Alle onderdelen van TBM worden met enige regelmaat (minimaal eens per 4 jaar) herzien en bijgesteld zodat een continue verbetering mogelijk is. De berekende uitkomst per onderdeel vormt de inhoudelijke basis voor de jaarlijkse begrotingsraming van het regulier onderhoud en het groot onderhoud. Voorafgaand aan de uitvoering wordt de modelmatige planning altijd eerst nog getoetst aan de werkelijke staat van onderhoud en aan de invloed van eventueel gewijzigde omstandigheden. Daarna vindt pas omzetting plaats in uitvoeringsmaatregelen. Om een vlakke begroting over de jaren te houden wordt het Groot onderhoud uitgevoerd via een voorziening. Uit de regelmatige bijstelling van de meerjarenplanning en de voorziening blijkt tevens wat het aanbestedingsvoordeel over de afgelopen jaren is geweest.

Het gebiedsbeheer gebeurt met vakdeskundigheid en gebiedskennis en in communicatie met het externe netwerk van bezoekers, exploitanten en medebeheerders, zoals gemeenten of waterschappen.

Naast het reguliere onderhoud (o.a. maaien, snoeien, reinigen) en het jaarlijks voorkomende groot onderhoud (o.a. baggeren, dunnen, herstel van wegen en paden), zijn in 2016 de volgende groot onderhoud maatregelen voorzien:

Gebiedsdeel Grevelingen:

- Groot onderhoud aan steigers

De exploitatiebegroting 2016 gaat niet uit van een specifieke verantwoording per compartiment.

▪ Product grondzaken en exploitaties

De taken die binnen grondzaken en exploitaties in 2016 worden uitgevoerd zijn:

- Uitgifte
- Portefeuille- en relatiebeheer

Uitgifte heeft betrekking op de uitgifte van grond en opstallen door verkoop of door het vestigen van zakelijke rechten, zoals erfpacht of opstal. Uitgifte is met name ten behoeve van recreatieve en maatschappelijke functies en voor infrastructurele werken. Hierbij is het kennen en benutten van marktkansen en de professionele inzet van de grondbeleidsinstrumenten van groot belang. Tot deze taak behoren ook de uitgifte van jacht- en visrechten.

Onder portefeuille- en relatiebeheer valt het contractbeheer van bestaande exploitaties (met name erfpacht en verhuur). Belangrijke onderdelen van deze taak zijn het relatiemanagement, de inning van erfpacht en huur, indexering, herziening en beëindiging van contracten evenals de doorbelasting van heffingen en belastingen. Daarnaast wordt binnen deze taak de bestaande grond- en vastgoedportefeuille bewaakt, waaronder de aansturing van verzekeringen en het uit hoofde van de rol van eigenaar zorg dragen voor onderhoud van opstallen.

Portefeuille- en relatiebeheer

Binnen het portefeuille- en relatiebeheer blijft ingezet worden op tijdige indexering en gebruikmaking van de contractuele herzieningsmomenten. Ook het periodiek schouwen van de exploitaties vindt in 2016 plaats, waarbij een integrale benadering wordt gekozen en zo nodig een breder team van medewerkers wordt ingezet.

Waar mogelijk en wenselijk worden bestaande huurcontracten omgezet in de meer duurzame contractvorm erfpacht, waarbij het groot onderhoud wordt verlegd naar de exploitant.

▪ Product regelgeving en handhaving

Regelgeving en handhaving bestaan uit de volgende onderdelen:

- Vergunningen, ontheffingen en toestemmingen
- Toezicht en handhaving

Vergunningen, Ontheffingen en Toestemmingen

De natuur- en recreatiegebieden zijn vrij toegankelijk. Dit betekent niet dat alles altijd mag en kan. Uit het oogpunt van doelstellingen van de gemeenschappelijke regeling en de openbare orde en veiligheid is daarom voor een aantal activiteiten een vergunning, ontheffing of toestemming (V.O.T.) nodig.

Voor het gebruik van het recreatiegebied in georganiseerd verband (groepen) dient men daarom een privaatrechtelijke toestemming aan te vragen. Privaatrechtelijke toestemming verlening geschiedt op basis van het eigendomsrecht of in het kader van de hoedanigheid van erfpachter. Ook in deze hoedanigheid is het recreatieschap gebonden aan de algemene beginselen van behoorlijk bestuur. In het kader van dit privaatrechtelijk aspect zal dus, indien nodig, nauwe samenwerking met andere bestuursorganen worden gezocht.

De beoordeling en afhandeling van de aanvragen vindt binnen dit product plaats. Momenteel wordt onderzocht of het aanvragen van een V.O.T. vereenvoudigd kan worden door het invoeren van een digitaal afhandelingsproces. Door te selecteren op aard en omvang van activiteiten kunnen een aantal frequent voorkomende (meestal kleine) activiteiten zelfs volledig digitaal worden afgehandeld.

Samenvoeging van de beide schappen heeft nauwelijks invloed op de inzet benodigd voor het voorbereiden en de afhandelen van aanvragen en de controle op naleving van de gestelde voorwaarden bij evenementen. Nog steeds zal overleg met de diverse gemeenten plaats moeten vinden. Voordeel van de samenvoeging is dat het nieuwe schap meer mogelijkheden te bieden heeft en er gemakkelijker een passende locatie gevonden zal worden. Daarnaast kan er voor het gehele schap een evenementenbeleid worden ontwikkeld. De schaalvergroting zal het benoemen van locaties voor de diverse categorieën evenementen binnen het schap vergemakkelijken.

Toezicht en Handhaving

Binnen het product Toezicht en Handhaving wordt invulling gegeven aan de onderdelen gastheerschap, handhaving en de regierol bij samenwerking. Indien één van deze onderdelen ontbreekt, is er geen sprake meer van een kwalitatief volwaardig product Toezicht en Handhaving.

Tijdens de reguliere surveillance wordt inhoud gegeven aan gastheerschap en handhaving, al naar gelang de vraag, de problematiek of de ervaringen in het gebied. De focus op één van de twee onderdelen bepaalt op welke wijze de route door het gebied wordt gemaakt. De focus op gastheerschap betekent voornamelijk het opnemen van de drukke publiekslocaties in de route. Als de focus op handhaving ligt, worden bijvoorbeeld locaties waar veelvuldig afval gedumpt wordt of waar (hang)jongeren voor overlast zorgen, in de route opgenomen.

Reguliere handhaving 2016 in het Haringvliet

Ook in 2016 zal het beschikbare budget voor Toezicht en Handhaving ontoereikend zijn om een volwaardig product neer te zetten. Gekozen wordt om vooral de excessen en veel voorkomende zaken die tot schade, klachten of ergernissen bij gebruikers leiden aan te pakken. De reguliere handhaving voor het komende jaar in het Haringvliet behelst dan ook de volgende aandachtspunten (in willekeurige volgorde):

- Hygiëne ligweides en stranden
- Oneigenlijk gebruik voet- en fietspaden
- Crossen in gebieden
- Kampvuren en vandalisme
- Dumpingen

Reguliere handhaving 2016 in de Grevelingen

De reguliere handhaving in het gebied de Grevelingen zal komend jaar niet veel anders zijn dan voorgaande jaren. De meeste aandachtspunten komen ieder jaar in meer of mindere mate voor. Vanwege het beperkte budget kan ook komend jaar in dit gebied geen volwaardig product worden neergezet. Net als in Haringvliet wordt een keuze gemaakt ten aanzien van de op te pakken zaken.

Het gaat dan om de volgende aandachtspunten (in willekeurige volgorde):

- Hygiëne ligweides en stranden
- Stroperij
- Overtredingen Natuurwetgeving (Natura 2000)
- Dumpingen
- Watersport / ligplaatsen
- Baldadigheid jeugd / vandalisme

Naast de reguliere surveillance wordt er met surveillance-opdrachten of in projectvorm gewerkt. Dit is bedoeld om, al dan niet in samenwerking met derden, extra aandacht aan een specifiek probleem te geven. Voor de projecten wordt ook invulling gegeven aan de regierol. Samenwerking komt meestal pas tot stand wanneer namens het recreatieschap (probleemeigenaar) inzet wordt geleverd op het maken van afspraken en op het na laten komen hiervan. Een deel van deze inzet gebeurt buiten het gebied in overlegstructuren, maar levert uiteindelijk wel extra handhavingcapaciteit van de partners in het gebied op.

De samenvoeging van beide schappen heeft vooralsnog geen consequenties voor de inzet van Toezicht en Handhaving, de aandachtspunten per gebied of de samenwerkingsverbanden.

▪ **Product communicatie**

In 2016 ligt het zwaartepunt van de werkzaamheden op de volgende onderdelen:

1. Positionering Zuidwestelijke Delta

De werkzaamheden worden uitgevoerd conform het vastgestelde communicatieplan 2014/2015 en volgens het basisprincipe 'sober en doelmatig'. De meeste activiteiten hebben in 2015 plaatsgevonden en afhankelijk van de bereikte resultaten kunnen aanvullende acties plaatsvinden.

2. Promotie en voorlichting

Met communicatie wordt de bekendheid met en de herkenbaarheid van de recreatiemogelijkheden in de gebieden vergroot en worden recreanten voorzien van informatie. Promotie en voorlichting gaan via diverse online en offline kanalen. Diverse promotiekanalen en middelen worden ingezet en ontwikkeld.

Geplande activiteiten in 2016 zijn:

- bij het uitbrengen van (bijvoorbeeld) folders samenwerken met andere partijen zoals terreinbeheerders,
- het realiseren van persberichten en het beantwoorden van persvragen,
- de algemene promotie via de website Heerlijk Buiten en social media kanalen,
- de promotie via (lokale) advertenties/advertorials,
- het beantwoorden van klachten en/of klantvragen.

Bij de keuze van communicatiekanalen wordt rekening gehouden met verschillende leefstijlen en recreatiemotieven.

▪ **Financieel overzicht van het totaal van de producten in programma 2**

Programma 2. Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
Lasten			
Gebiedsbeheer		2.516.482	2.498.603
Economisch beheer		98.700	98.400
Communicatie		99.200	98.600
Regelgeving & Handhaving		92.400	91.800
Totaal lasten	-	2.806.782	2.787.403
Baten			
Gebiedsbeheer		1.600.100	1.600.100
Economisch beheer		558.450	558.450
Communicatie		-	-
Regelgeving & Handhaving		-	-
Totaal baten	-	2.158.550	2.158.550
Saldo gewone bedrijfsvoering	-	648.232-	628.853-
Diverse lasten en baten			
Diverse lasten		-	-
Diverse baten		-	-
Saldo diverse lasten en baten	-	-	-
Kredieten			
Lasten kredieten		-	-
Baten kredieten (bijdragen derden)		-	-
Saldo kredieten	-	-	-
Totaal saldo van baten en lasten	-	648.232-	628.853-
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves			
Toevoeging reserves		20.000	20.000
Onttrekking reserves		706.680	719.335
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-	686.680	699.335
Resultaat	-	38.448	70.482

2.3. Programma 3 Ontwikkeling

▪ Wat willen we bereiken?

Het bestuur wordt geadviseerd over de implementatie van mogelijke nieuwe ontwikkelingen die passen binnen de doelstelling van de gemeenschappelijke regeling en die een recreatieve meerwaarde opleveren en/of de natuurwaarde versterken. Daarnaast wordt het bestuur binnen dit programmaonderdeel geadviseerd over de mogelijkheden ten aanzien van vastgoedbeheer in de gebieden.

▪ Wat gaan we daarvoor doen?

Product planvorming en gebiedsontwikkeling

Het bestuur wordt inhoudelijk geadviseerd over de in te nemen standpunten ten aanzien van beleidsinitiatieven die de doelstelling van het schap raken. Er wordt inspraak geleverd op ruimtelijke plannen en initiatieven van derden.

Gebiedsontwikkeling betreft de ontwikkeling van nieuwe gebieden, het herontwikkelen van bestaande gebieden en het toevoegen van nieuwe functies aan gebieden. De basis hiervoor kan zowel liggen in een schapsplan als in externe ontwikkelingen, zoals de aanleg van infrastructurele werken of gewenste initiatieven vanuit de markt. Het bestuur wordt inhoudelijk geadviseerd over kosten, haalbaarheid en gewenste ontwikkelingsrichting van plannen.

Binnen dit programma valt ook de verwerving en het tijdelijk beheer in het kader van vastgoed. Voor nieuwe gebieden wordt via verwerving, erfpacht of huur een positie verkregen. Er kan sprake zijn van strategische, anticiperende of reguliere verwerving. Voorafgaand aan de verwerving wordt een haalbaarheidsanalyse gemaakt. Zolang eigendommen (gronden en opstallen) niet uitgegeven zijn, worden deze tijdelijk beheerd via ingebruikgeving of door een anti-kraak organisatie.

Planadvisering gebiedsdeel Haringvliet :

Het Haringvliet is een prachtig water voor de watersport. Er zijn echter te weinig plekken om naar toe te varen voor toervaarders. Bovendien gaat het economisch niet voorspoedig in de regio rond het Haringvliet. Er dreigt krimp, zowel in inwonersaantallen als in economische zin. Het benutten van het recreatief-toeristisch potentieel wordt daarom steeds belangrijker. In 2010 is door het Natuur- en Recreatieschap Haringvliet het programma Zicht op Haringvliet (ZOH) opgezet om de ontwikkeling van het gebied te bevorderen. De algemene doelstelling van het programma is om de recreatiemogelijkheden te vergroten en daarmee de regionale economie een oppepper te geven.

Het Algemeen Bestuur heeft in juni 2014 ingestemd met het programma ZOH voor de periode 2014 tot 2018. Het programma heeft als doel om het toeristisch recreatief product Haringvliet – Hollands Diep in samenhang te ontwikkelen, zodat een compleet aanbod van duurzame toeristische en recreatieve voorzieningen in het gebied aanwezig is, dat aansluit op de vraag van de recreant en toerist.

Om dit doel te bereiken is het volgende nodig:

- toeristisch-recreatieve ontwikkelingen aanjagen (met name op het gebied van watersport en watergerelateerde ontwikkelingen);
- grensoverstijgende innovatieve activiteiten op dit terrein te bevorderen;
- het gebied als geheel te promoten.

De financiering van het programma wordt voornamelijk gedekt vanuit de inkomsten uit de afkoop van erfpachtrechten ten behoeve van de Windturbines op het Hellegatsplein. Aangezien de definitieve

overeenkomst pas in het laatste kwartaal van 2014 is getekend, zal de planning van het programma binnen de programmaperiode worden bijgesteld.

Binnen het uitvoeringsprogramma zal worden ingezet op de volgende onderdelen:

1. Vergroten verdien capaciteit (*strategisch*) :
 - o Genereren van inkomsten mogelijk maken via huur- en/of erfpachtconstructies;
 - o Recreatie ter plaatse te stimuleren zonder tussenkomst van het RVOB.
2. Ontwikkelen van de vaarverbindingen (*strategisch + projecten*):
 - Pontjes:
 - o Meerjarige afspraken met charter/vaarondernemers over vaarroutes, vaartijden en vaarperiodes;
 - o Pilot uit te voeren met een netwerk van pontjes inclusief een snelle vaarverbinding tussen Dordrecht en Haringvliet;
 - o Betere openingstijden van de Haringvlietbrug.
 - Bruine vloot:
 - o Voorstudie voor de Bruine Vloot;
 - o Promotie van de Bruine Bloot opnemen in bestaande middelen.
 - Ontwikkelen knooppunten:
 - o Vier knooppunten, waar pontjes aanmeren ontwikkelen tot een markant aankomst- en vertrekpunt;
 - o Aanlegmogelijkheden voor de bruine vloot.
 - Moorings:
 - o Het doel is om op minstens drie nieuwe locaties moorings te plaatsen.
 - Marketing en promotie:
 - o Promotiemiddelen voor het promoten van de vaarverbindingen als onderdeel van het recreatieve netwerk rond het Haringvliet;
 - o Promotie van de Bruine Bloot opnemen in bestaande middelen;
 - o De promotie van het netwerk van vaarverbindingen in Deltaverband.
3. Ontwikkelen van de locatie Quackstrand (*gebiedsontwikkeling*):
 - o Integraal ontwerp en realisatie gebiedsontwikkeling Quackstrand in combinatie met de zandsuppletie.
4. Opzetten van een ontwikkelingsloket in samenwerking met de gemeente Goeree-Overflakkee en het IRP (*project*):
 - o Ondersteuning van ondernemers door middel van een loketfunctie.
5. Realisatie van Ecolodges (*project*):
 - o Realisatie van minimaal twee locaties met ecolodge initiatieven
6. Uitvoeren van een pilot met oplaadpunten voor elektrische auto's (*project*):
 - o Realisatie van vier locaties met oplaadpunten gekoppeld aan particuliere initiatieven.

Voor een nadere toelichting op de activiteiten uit het programma wordt verwezen naar het uitvoeringsprogramma Zicht op Haringvliet 2014 – 2018.

Planadvisering gebiedsdeel De Grevelingen:

De Grevelingen is een uniek gebied, waarin de natuur de komende jaren een krachtige impuls krijgt. Sinds de afsluiting van de Grevelingen en het Volkerak-Zoommeer, is de waterkwaliteit in beide watergebieden achteruit gegaan. Het zoute water van de Grevelingen is in de diepere delen inmiddels regelmatig vrijwel zuurstofloos, met als gevolg schade aan bodemleven, kreeften en vissen en verlies van aantrekkingskracht voor duikers. Onlangs is de ontwerp-Rijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer vastgesteld, die na een ronde van publieksparticipatie en inspraak, definitief wordt gemaakt en in uitvoering genomen zal worden. In de Grevelingen en het Volkerak-Zoommeer komt er dan weer eb en vloed. Hierdoor herstelt de waterkwaliteit van beide, momenteel stilstaande, wateren. Terugbrengen van zout en getij is een duurzame oplossing, met positieve effecten voor de waterkwaliteit en de natuur.

Ook ontstaan er nieuwe mogelijkheden voor schelpdierteelt, recreatie en landbouw. Daarnaast worden – zodra de Rijksstructuurvisie definitief is – ook andere maatregelen in uitvoering genomen, zoals de realisatie van een getijdecentrale. In de komende maanden worden diverse bestuursovereenkomsten voorbereid, waarin onder andere afspraken over de bekostiging worden neergelegd, waarbij momenteel het beeld is dat zowel het Rijk als de regio een deel van de financiering voor hun rekening zullen nemen.

Al in het programma 'Zicht op de Grevelingen' is een gebiedsontwikkelingsprogramma opgestart, met de effecten van de Rijksstructuurvisie in het visier. In ZOG 1, dat liep van 2009-2013, zijn een aantal projecten uitgevoerd ter verbetering van de natuurwaarden en om de recreatieve aantrekkingskracht van het gebied te verhogen. De investeringen in natuur in combinatie met enkele recreatieve functies, maken het gebied niet alleen aantrekkelijk voor bezoekers, maar zij zorgen ook voor inkomsten uit huur- en exploitatie-overeenkomsten. Met deze inkomsten kan de natuurlijke kwaliteit in de komende jaren gewaarborgd worden.

Hoewel het bestuur van de Grevelingen eind 2013 heeft besloten tot het voortzetten van het programma van ZOG en de daarvoor noodzakelijke middelen ter beschikking heeft gesteld, heeft het bestuur nog niet ingestemd met het vervolgprogramma ZOG 2. Het programma heeft nog niet de juiste balans tussen natuur- en recreatieve projecten. In de komende periode zal met de schapsdeelnemers en de natuur- en milieuorganisaties deze balans worden gevonden. Om dit zorgvuldig te laten plaatsvinden met breed regionaal draagvlak zal het vervolgprogramma niet eerder dan medio 2015 kunnen worden verwacht. Het programma anticipeert op dat moment uiteraard zo maximaal mogelijk op de status van de Rijksstructuurvisie medio 2015.

In 2014 en 2015 worden daarom vooralsnog alleen die projecten uitgevoerd, die de afronding vormden van projecten uit de periode ZOG1 en van enkele projecten, waar het bestuur van de Grevelingen expliciet opdracht toe heeft gegeven.

De natuurprojecten, waaraan nu – als afronding van projecten uit ZOG1 of expliciet door het bestuur verzocht – uitvoering wordt gegeven, zijn de voorbereiding van een fonds voor natuurinvesteringen en de uitvoering van diverse natuurontwikkelingsprojecten, zoals voor de Slikken van Flakkee, het verbeteren van de toegang tot natuureiland Brouwershaven, herplant van bossen nabij de Grevelingen, onderzoek naar het terugdringen van CO₂ in natuurgebieden in het project CareLands. Bij diverse projecten zal gebruik gemaakt worden van cofinanciering door middel van subsidies (o.a. Regeling Kwaliteitsimpuls Bestaande Recreatiegebieden t.b.v. Slikken van Flakkee, Europese subsidies in Carelands).

Een aantal toeristisch-recreatieve projecten uit ZOG1 wordt in de komende periode afgerond, zoals het Inspiratiecentrum Grevelingen en het Ecohotel nabij de Punt. Het reeds langlopende initiatief Duurzame Jachthaven van de Toekomst wordt de komende periode inhoudelijk begeleid. Hierbij zullen ontwikkelingen en de bestuursovereenkomsten m.b.t. de Rijksstructuurvisie een belangrijke rol gaan spelen. Daarnaast bevat het programma een aantal kleinere projecten, zoals enkele kwaliteitsimpulsen bij het strand van Herkingen en nabij de haven van Bommenede en enkele juridische afrondingen, zoals van opstalrecht ten behoeve van de duikwrakken Scharrendijke en de afwikkelingen van (onder)erfpachtuitgiftes. Ten behoeve van gebiedspromotie zijn tot medio 2015 twee projecten aan de orde: het uitwerken van het evenementensubsidiebeleid en het bijhouden van de Grevelingen-website.

Tenslotte lopen er momenteel nog twee projecten, die betrekking hebben op de financiële positie van de Grevelingen: de herijking van de meerjarenbegroting en een haalbaarheidsonderzoek naar het Natuurinvesteringsfonds.

▪ **Financieel overzicht van het totaal van de producten in programma 3**

Programma 3. Ontwikkeling	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
Lasten			
Planvorming & gebiedsontwikkeling		135.400	134.500
Marketing & productontwikkeling		16.400	16.300
Totaal lasten	-	151.800	150.800
Baten			
Planvorming & gebiedsontwikkeling		-	-
Marketing & productontwikkeling		-	-
Totaal baten	-	-	-
Saldo gewone bedrijfsvoering	-	151.800-	150.800-
Diverse lasten en baten			
Diverse lasten		-	-
Diverse baten		-	-
Saldo diverse lasten en baten	-	-	-
Kredieten			
Lasten kredieten		-	-
Baten kredieten (bijdragen derden)		-	-
Saldo kredieten	-	-	-
Totaal saldo van baten en lasten	-	151.800-	150.800-
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves			
Toevoeging reserves		750.000	750.000
Onttrekking reserves		340.000	340.000
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-	410.000-	410.000-
Resultaat	-	561.800-	560.800-

2.4. Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
Lasten			
Onvoorzien		9.200	9.200
Totaal lasten	-	9.200	9.200
Baten			
Deelnemersbijdrage		801.022	766.788
Totaal baten	-	801.022	766.788
Saldo gewone bedrijfsvoering	-	791.822	757.588
Diverse lasten en baten			
Diverse lasten		-	-
Diverse baten		-	-
Saldo diverse lasten en baten	-	-	-
Kredieten			
Lasten kredieten		-	-
Baten kredieten (bijdragen derden)		-	-
Saldo kredieten	-	-	-
Totaal saldo van baten en lasten	-	791.822	757.588
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves			
Toevoeging reserves		-	-
Onttrekking reserves		-	-
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-	-	-
Resultaat	-	791.822	757.588

2.5. Paragrafen

▪ Onderhoud kapitaalgoederen

Haringvliet

Bij het natuur- en recreatieschap Haringvliet is (nog) geen sprake van een voorziening Groot Onderhoud en een planmatige aanpak voor een duurzame instandhouding van de aanwezige kapitaalgoederen. Een methode om dit vorm te geven is de implementatie van het Terrein Beheer Model (TBM). Hierover is nog geen besluit genomen. Groot onderhoud is echter wel noodzakelijk. Om dit te bekostigen, is in het verleden de reserve Groot Onderhoud gevormd waar incidenteel middelen in gestort wordt. In geval van noodzakelijk groot onderhoud zal het bestuur, eventueel middels separate bestuursvoorstellen, worden verzocht de kosten te financieren uit deze reserve en, indien noodzakelijk, eventuele aanvullende financieringsmiddelen beschikbaar te stellen.

Grevelingen

Het duurzaam in stand houden van de kapitaalgoederen wordt gerealiseerd door het toepassen van het Terrein Beheer Model (TBM). Voor alle groot onderhoudswerkzaamheden wordt op basis van het TBM jaarlijks gespaard via een dotatie aan de Voorziening Groot Onderhoud. Deze dotatie is gebaseerd op een duurzame instandhouding van alle elementen in het gebied waarbij de werkzaamheden gepland worden via meerjarenplanningen. Door het regelmatig uitvoeren van technische inspecties wordt bekeken of de ingeschatte levensduur of cyclus nog klopt en wordt waar nodig de planning aangepast.

▪ **Weerstandsvermogen en risicomanagement**

Het beleid ten aanzien van de bepaling, inschatting en beheersing van risico's zijn gebaseerd op de nota weerstandsvermogen, zoals deze door het Algemeen Bestuur (op 4 december 2014) zijn vastgelegd. Aan de hand van dit beleid zijn de risico's voor 2016 geïnventariseerd. Dit heeft geleid tot het volgende overzicht

Risico's

1. Zandsuppletie

De reserve zandsuppletie ten behoeve van het Quackstrand wordt ingezet om andere uitgaven mee te dekken, zoals groot onderhoud. Het risico bestaat dat hierdoor onvoldoende middelen ter beschikking zullen zijn om de benodigde werkzaamheden op het Quackstrand uit te voeren wanneer Rijkswaterstaat (RWS) het strand heeft aangevuld met zand. Deze post met een bedrag van € 25.000,- is opgenomen. Dit blijft echter moeilijk in te schatten wat de kosten zullen zijn bij calamiteiten. Het bedrag kan echter behoorlijk oplopen afhankelijk van het strandoppervlakte dat op dat moment beschadigd wordt door weersomstandigheden.

2. Subsidies

Voor de uitvoering en begeleiding van diverse projecten binnen het programma Zicht Op Grevelingen zijn subsidies aangevraagd en zijn eventueel al voorschotten ontvangen (RTM, Infocentrum, Natura People, Hotspot Brouwersdam for Active Leisure en Belevingsbos en bunkerroute). Het risico bestaat dat bij de definitieve afrekening minder subsidie wordt toegekend dan verwacht en begroot en dat eventueel subsidie moet worden terugbetaald.

Beheermaatregelen:

- 1) zorgvuldig doorlopen van de procedures voor subsidieaanvraag, waarbij gestuurd wordt op nauwkeurig voldaan aan de geldende subsidievoorwaarden;
- 2) inschakeling van specifieke expertise bij subsidieaanvragen voor uitvoerende werkzaamheden en voor toetsingen van aanvragen,
- 3) het onderhouden van goede contacten met de subsidieverstrekkers,
- 4) het binnen de projecten voeren van een nauwkeurige administratie van verplichtingen en gemaakte kosten, die betrekking hebben op de verleende subsidie en
- 5) opstellen van een zorgvuldige verantwoording aan de subsidieverstrekker(s) op basis van deze nauwkeurige administratie.

Berekeningswijze: midden risico (10%-25%); Op basis van het meerjarenprogramma ZOG bedraagt de totale omvang van subsidies circa 6 M€ (zijnde de optelling van diverse subsidies voor Inspiratiecentrum circa 3 M€ , subsidies voor Brouwersdam Hotspot for Active Leisure circa 2€ miljoen, diverse subsidies voor Natura People en CareLands circa 0,65 M€ en Belevingsbos en bunkerroute De Punt circa 0,3 M€). Het betreft hier ook subsidies, die in het kader van ZOG1 al zijn verworven, maar waarvan de definitieve afrekening nog moet plaatsvinden, evenals de subsidies, die in de komende periode aangevraagd worden. Van deze 6 M€ betreft het risicovolle deel – bepaald op basis van expert judgement - circa 20% daarvan (circa 1.200.000,-). De financiële impact van dit risico bedraagt derhalve 25% x 1.200.000,-, zijnde €300.000,-

3. Hogere uitgaven voortkomende uit tegenvallende inkoop- en aanbesteding:

Omschrijving risico: Een groot aantal maatregelen uit het ZOG-programma kennen aanbestedingen. Fouten in de procedure kunnen leiden tot claims met financiële gevolgen en vertragingen. Daarnaast is bij elke aanbesteding het vooraf onzeker wat het aanbestedingsresultaat zal zijn en of er tijdens de uitvoering van werkzaamheden (veel) onvoorziene zaken optreden met financiële consequenties. De inkoop- en aanbestedingsrisico's hebben met name betrekking op de projecten uit ZOG, waarin sprake is van een aanzienlijke aanbesteding (Ecohotel, Inspiratiecentrum, Slikken van Flakkee, e.d.).

Beheersmaatregelen:

- 1) zorgvuldige raming maken bij grote aanbestedingen inclusief een post 'onvoorzien', die samenhangt met belangrijke risico's,
- 2) in voorkomende gevallen laten toetsen van de raming door experts,

- 3) het doorlopen van een zorgvuldige aanbesteding op basis van een aanbestedingsbeleid, die aansluit op wet- en regelgeving,
- 4) met zorg opstellen (en zonodig laten toetsen) van contract en vraagspecificaties,
- 5) het nauwgezet uitvoeren van directievoering en contractmanagement tijdens de contractuitvoering;

Berekeningswijze: laag risico (5-10%, vooral aangezien de economische recessie van de afgelopen periode leidt tot aanbestedingsresultaten onder de ramingen); op basis van het meerjarenprogramma van ZOG bedraagt de totale omvang van inkoop circa 5,5 M€. Het betreft hier vooral inkooptrajecten voor het Inspiratiecentrum (circa 3 M€ waarvan de aanbesteding al heeft plaatsgevonden, de toekomstige werkzaamheden t.b.v. Slikken van Flakkee, geprognoseerd op 2,5 M€ en diverse kleinere realisatie, onderzoek- en adviesopdrachten. Het risicovolle deel – bepaald op basis van expert judgement – betrekking heeft op 10% van de totale 5,5 M€ (dus circa 550.000,-); De financiële impact van dit risico bedraagt derhalve 10% x 550.000,- zijnde €55.000,-.

4. Lagere inkomsten vanuit gronduitgifte (erfpacht) Ecohotel en overige exploitatieopbrengsten

Omschrijving risico: Het project Ecohotel genereert erfpachtopbrengsten die o.a. ook worden benut voor investeringen in natuurwaarden voor de Grevelingen. Daarnaast loopt het schap op termijn een theoretisch risico inzake zgn. eindvergoeding. Maar ook andere projecten leiden tot exploitatieopbrengsten, die ingezet worden voor bekostiging van andere projecten of voor reguliere Schapsactiviteiten. Stagnaties in de projectuitvoering of tegenvallende exploitatieresultaten e.d. kunnen leiden tot lagere opbrengsten. Het Inspiratiecentrum Grevelingen voorziet ook in substantiële exploitatie inkomsten.

Beheersmaatregelen:

- 1) realistische inschatting van toekomstige exploitatieopbrengsten in het ZOG-programma,
- 2) maken van duidelijke erfpacht- en exploitatiecontracten met exploitanten,
- 3) goed relatiemanagement met exploitanten;

Berekeningswijze: laag risico (5-10%, aangezien een groot deel van de inkomsten nagenoeg zeker zijn omdat de erfpachtcontracten getekend zijn en er een duidelijke exploitatie overeenkomst is overeengekomen m.b.t. het inspiratiecentrum met Kexcom). De inkomsten binnen het programma, waar nog onzekerheid over bestaat is voor deze gronduitgifte €110.000,-.

5. Niet-gekwantificeerde risico's

Voor de niet-gekwantificeerde risico's wordt uitgegaan van 2% van de structurele inkomsten. Het rijk stelt voor de gemeenten die vallen onder het artikel 12-regime, de minimale buffer van de algemene reserve ook op 2% van de som van de structurele inkomsten. Voor De Zuidwestelijke Delta komt dit overeen met een bedrag van € 29.400. Dit bedrag is daarmee het minimaal gewenste / benodigde weerstandsvermogen voor niet gekwantificeerde risico's.

6. Zeil- en Surfcentrum Brouwersdam

Voor diverse uitbreidingen van deze ondernemer heeft het Recreatieschap ingestemd met een nieuwe ondererfpachtovereenkomst voor 66 jaar. De ondernemer heeft geëist dat in deze overeenkomst de plicht van het Recreatieschap om water en stroom te leveren tot aan de perceelgrens wordt verlengd.

Voor het Recreatieschap betekent deze plicht een risico, omdat er geen duidelijkheid is of de schapsleidingen en –kabels voor deze periode aangesloten mogen blijven op het hoofdniet van Marina Port Zélande en Center Parcs naar het vasteland. Advies is om dit risico te concretiseren door een planeconomisch – en juridisch onderzoek naar de nutsontsluiting van de Kabbelaarsbank en de leverings- en investeringsplicht van betrokken partijen. Naar verwachting gaat Marina Port Zélande medio 2014 gebruik maken van haar planologische ruimte om de havenfaciliteiten aan de noordzijde van het bedrijf fors uit te breiden, wat de urgentie om duidelijkheid te verkrijgen over de nuts capaciteit op middellange termijn voor het Recreatieschap en haar ondernemers vergroot.

7. Inspiratiecentrum

Vanuit een oogpunt van risicobeheersing dient bijzondere aandacht uit te gaan naar de ontwikkeling door het schap van het Inspiratiecentrum Grevelingen. De aan deze vastgoedontwikkeling verbonden risico's betreffen zowel de realisatie (kosten in relatie tot budgetten en subsidietermijnen) evenals de exploitatie (kortlopend huurcontract en daaropvolgend leegstandsrisico, evenals de beoogde dekking

ten laste van de reguliere begroting). Het wordt noodzakelijk geacht ten aanzien van de stichtingskosten risicobeheersingsmaatregelen te treffen binnen het programma ZOG. Het leegstandsrisico is van invloed op het noodzakelijke weerstandsvermogen. Leegstand kan zich voordoen omdat de marktbehoefte voor zulke omvangrijke en specifieke objecten erg beperkt is; leegstand zal zich voordoen op het moment van tussentijdse wijziging van huurder, functie e.d. (frictie). Een rekenkundige benadering kan zijn om rekening te houden met 1 jaar leegstand na elke 5 jaar verhuur; derhalve een bedrag van € 104.000 (overeenkomend met de eerste jaarhuur).

Risico	Kans	Incidenteel / Structureel	Financiële impact	Uitgaande van 4 jaar
1. Zandsuppletie	Incidenteel	Incidenteel	€ 25.000	€ 25.000
2. Subsidies	Midden risico	Incidenteel	€ 300.000	€ 300.000
3. Hogere uitgaven voortkomende uit tegenvallende inkoop- en aanbesteding:	Laag risico	Incidenteel	€ 55.000	€ 55.000
4. Lagere inkomsten vanuit gronduitgifte	Laag risico	Incidenteel	€ 110.000	€ 110.000
5. Niet-gekwantificeerde risico's			€ 29.400	€ 29.400
6. Zeil- en Surfcentrum Brouwersdam		Incidenteel	pm	pm
7. Inspiratiecentrum Grevelingen	Hoog risico	Incidenteel	€ 104.000	€ 104.000
Totaal			€ 623.400	€ 623.400

Conform de nota weerstandsvermogen wordt de ratio weerstandsvermogen berekend teneinde te bepalen of het schap in staat is voldoende financiële middelen vrij te maken voor het dekken van de risico's op het moment dat de risico's zich voordoen. De weerstandscapaciteit per 31 december 2015 kan nog niet berekend omdat de balanspositie van het schap op het moment van het maken van deze begroting nog niet bekend is.

▪ **Financiering**

In de wet FIDO (financiering decentrale overheden) worden de kasgeldlimiet en de renterisiconorm genoemd. Aan beide normen wordt voldaan.

Kasgeldlimiet

Tot het kasgeld behoren alle vlottende schulden < 1 jaar, de contante gelden in kas, de uitstaande gelden < 1 jaar en de tegoeden / schulden rekening-courant. Doel van de kasgeldlimiet is het beperken van de renterisico's op de korte schuld. De korte schuld is bedoeld voor de lopende uitgaven en zodoende is de limiet gekoppeld aan het begrotingstotaal. De kasgeldlimiet is vastgesteld op 8,2% van het totaal van de jaarbegroting bij aanvang van het jaar.

Renterisiconorm

De renterisiconorm stelt een limiet aan het renterisico over de lange termijn financiering. Het renterisico is het geldbedrag aan leningen dat in een bepaald jaar aan renteherziening en herfinanciering onderhevig is. Het renterisico mag maximaal 20% van het begrotingstotaal per 1 januari van het betreffende jaar bedragen. De renterisiconorm benadrukt het belang van een goede spreiding van de leningenportefeuille en de renterisico's.

Renteontwikkeling

De rentebaten zijn naar aanleiding van het verplicht schatkistbankieren bijgesteld naar nihil.

▪ Bedrijfsvoering

De afspraken over de dienstverlening door G.Z-H aan de gemeenschappelijke regeling, worden vastgelegd in de Dienstverleningsovereenkomst. In deze begroting zijn de uitgangspunten van de nog in 2015 af te sluiten dienstverleningsovereenkomst tussen de provincie Zuid-Holland en het Deltaschap gehanteerd. De activiteiten die in het kader van de reguliere dienstverlening worden uitgevoerd, zijn per programma toegelicht in het programmaplan.

	1. Bestuur	2. Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	3. Ontwikkeling	Algemene dekkingsmiddelen	Totaal
Productomschrijving					
Bestuursproducten	94.500				
Juridische ondersteuning & advisering	14.200				
Financiën	49.500				
Gebiedsbeheer		250.500			
Economisch beheer		42.700			
Communicatie		52.400			
Regelgeving & handhaving		91.800			
Planvorming & gebiedsontwikkeling			134.500		
Marketing & productontwikkeling			16.300		
Subtotaal	158.200	437.400	150.800	-	746.400
Dienstverlening in uitgaven voorziening Groot Onderhoud		129.112			129.112
Totaal					875.512

▪ Grondbeleid

Inleiding

In uw bestuur is aandacht gevraagd voor mogelijke risico's met betrekking tot grondposities en vastgoed. In de diverse stukken die in het kader van de begrotingscyclus ter vaststelling worden voorgelegd aan het Algemeen Bestuur (zoals programmabegroting, tussentijdse rapportage en jaarrekening) wordt inmiddels melding gemaakt van de belangrijkste risico's die mogelijk kunnen optreden in gebiedsontwikkelingen waarbij grondposities van het schap aan de orde zijn.

Daarnaast is de ambitie om aan de kaderstellende taak van het Algemeen Bestuur ook op het vlak van het te voeren grondbeleid, inclusief grondprijsbeleid en risicobeheersing, in de toekomst meer nadrukkelijk invulling te geven. Dat kan door het formuleren van randvoorwaarden en uitgangspunten op het vlak van:

- grondverwerving,
- (tijdelijk) beheer van grond en gebouwd vastgoed en
- gronduitgifte (bijvoorbeeld in de vorm van erfpacht) en het daarbij te voeren grondprijsbeleid.

In de overige onderdelen van deze begroting (met name bij de programma's 2 en 3) worden de ontwikkelingen op het gebied van grond en vastgoed beschreven en verantwoord op het niveau van specifieke lokaties en exploitaties. In deze paragraaf grondbeleid wordt, in samenhang met en aanvullend op de overige onderdelen van deze rapportage, ingegaan op met name de risico-aspecten die zijn verbonden aan de grondpositie van het schap, inclusief het gebouwd vastgoed dat in eigendom is bij het schap. Voor zover aan de orde worden de maatregelen beschreven die ter beheersing van eventuele risico's zijn genomen.

Grond en grondposities compartiment Haringvliet

Onder het beheergebied van het recreatieschap Haringvliet valt 76 ha grond, met 2 exploitaties. De verhouding in grondpositie is als volgt:

Grondpositie Haringvliet	76 ha
Eigendom	0 %
Erfpacht	43 %
Overig	57 %

Voor gronden geldt dat er per 31 december 2014 geen boekwaarde was opgenomen.

Grond en grondposities compartiment Grevelingen

Onder het beheergebied van het recreatieschap Grevelingen valt 8.241 ha grond, met 22 exploitaties. De verhouding in grondpositie is als volgt:

Grondpositie Grevelingen	8.241 ha
Eigendom	0 %
Erfpacht	96 %
Overig	3 %

Voor grond geldt dat er per 31 december 2014 geen boekwaarde was opgenomen.

Exploitaties

Het schap voert de ingezette professionaliseringsslag verder door in het beheer van de exploitatiecontracten. Belangrijke invalshoek bij de ingezette professionalisering is een zakelijke en marktconforme benadering. Daarbij is ingezet op tijdige indexering en gebruikmaking van de contractuele herzieningsmomenten. Bij zowel de herziening als de (eerste) uitgifte van gronden wordt ter bepaling van de erfpachtcanon of de huurprijs uitgegaan van een marktconform rendement over de grondwaarde. Om deze grondwaarde te bepalen

wordt gebruik gemaakt van externe taxaties, tenzij sprake is van een weinig complexe situatie waarin op relatief eenvoudige wijze tot overeenstemming kan worden gekomen. Over het algemeen wordt het te hanteren rendementspercentage gebaseerd op de rente die op staatsleningen wordt verkregen, verhoogd met een toeslag voor risico's en beheer. Het schap hanteert een percentage van 5.

De huidige ongunstige economische conjunctuur is merkbaar bij het genereren van inkomsten uit lopende en nieuwe exploitaties. Nieuwe exploitaties komen lastiger van de grond. Het betalingsgedrag van bestaande exploitanten vraagt aandacht. Waar nodig en verantwoord worden met exploitanten afspraken gemaakt over betalingsregelingen waarbij behoud van inkomsten voor het schap uitgangspunt is maar waarbij in betalingsmomenten aansluiting wordt gezocht bij de cashflow van de exploitant.

Gebouwd vastgoed

Het schap is eigenaar van het volgende object:

Adres:	Functie:
Haven van Bommenede 1, Zonnemaire (erfpacht)	Steunpunt GZH en bedrijfsruimte

Dit object is in gebruik bij de G.Z-H en wordt betrokken bij de herijking huisvesting G.Z-H.

Bijlage 1. Conversiestaat Zuid Westelijke Delta 2016

	BEGROTING 2015 Haringvliet	BEGROTING 2016 Haringvliet	BEGROTING 2015 Grevelingen	BEGROTING 2016 Grevelingen	BEGROTING 2016 Zuid Westelijke Delta		
Productomschrijving	saldo 2015	saldo 2015	saldo 2015	saldo 2015	lasten 2016	baten 2016	saldo 2016
Bestuurlijke aangelegenheden							
Dienstverlening G.Z-H	29.300-	29.100-	65.800-	65.400-	94.500	-	94.500-
Bestuurskosten	3.800-	3.800-	10.200-	10.100-	13.900	-	13.900-
Materiële lasten	-	-	-	-	-	-	-
	3.800-	3.800-	10.200-	10.100-	13.900	-	13.900-
Bestuursproducten	33.100-	32.900-	76.000-	75.500-	108.400	-	108.400-
Dienstverlening G.Z-H	2.900-	2.900-	11.400-	11.300-	14.200	-	14.200-
Advieskosten	1.500-	1.500-	-	-	1.500	-	1.500-
Materiële lasten	-	-	-	-	-	-	-
	1.500-	1.500-	-	-	1.500	-	1.500-
Juridische Zaken	4.400-	4.400-	11.400-	11.300-	15.700	-	15.700-
Dienstverlening G.Z-H	33.600-	33.400-	16.200-	16.100-	49.500	-	49.500-
Accountantskosten	3.700-	3.700-	9.300-	9.200-	12.900	-	12.900-
Bank- en treasurykosten	200-	200-	800-	800-	1.000	-	1.000-
Rentebaten (aankoop som Rijk)	-	-	324.517	308.733	-	308.733	308.733
Materiële lasten	3.900-	3.900-	314.417	298.733	13.900	308.733	294.833
Financiën	37.500-	37.300-	298.217	282.633	63.400	308.733	245.333
Totaal Bestuurlijke aangelegenheden	75.000-	74.600-	210.817	195.833	187.500	308.733	121.233
Inrichting, Beheer en Exploitatie							
Dienstverlening G.Z-H TBM	24.800-	24.600-	227.400-	225.900-	250.500	-	250.500-
Afschrijvingen	2.254-	2.254-	22.436-	20.457-	22.711	-	22.711-
Afschrijving waterjump	-	-	28.692-	28.692-	28.692	-	28.692-
Energie- en waterverbruik	1.000-	1.000-	23.200-	23.200-	24.200	-	24.200-
Leveranties en diensten derden TBM regulier onderhoud	165.000-	163.900-	376.800-	374.400-	538.300	-	538.300-
Leveranties en diensten derden (huisvesting)	-	-	25.000-	24.800-	24.800	-	24.800-
Leveranties en diensten derden SBB	-	-	628.700-	624.600-	624.600	-	624.600-
Parkeren	-	-	92.500	93.000	83.600	176.600	93.000
Liggelden	-	-	65.100	65.700	90.700	156.400	65.700
Dotatie voorziening groot onderhoud	-	-	815.800-	810.500-	810.500	-	810.500-
Baten Huisvesting	-	-	41.100	41.100	-	41.100	41.100
subsidies natuurbeheer	1.000	1.000	1.225.000	1.225.000	-	1.226.000	1.226.000
Materiële lasten	167.254-	166.154-	474.492-	461.392-	2.225.392	1.600.100	625.292-
Gebiedsbeheer	192.054-	190.754-	724.328-	707.749-	2.498.603	1.600.100	898.503-
Dienstverlening G.Z-H	8.800-	8.700-	34.200-	34.000-	42.700	-	42.700-
Belastingen	1.000-	1.000-	19.100-	19.100-	20.100	-	20.100-
Verzekeringen	2.500-	2.500-	11.200-	11.200-	13.700	-	13.700-
Verzekeringen en belastingen Waterjump	4.800-	4.800-	1.500-	1.500-	12.700	6.400	6.300-
Ondememersbijdrage Waterjump	9.200-	9.200-	24.000	24.000	9.200	24.000	14.800
Huren en pachten/vergunningen & leges	1.300	1.300	376.750	376.750	-	378.050	378.050
Erpacht Eco-hotel	-	-	150.000	150.000	-	150.000	150.000
Materiële lasten	16.200-	16.200-	518.950	518.950	55.700	558.450	502.750
Economisch beheer	25.000-	24.900-	484.750	484.950	98.400	558.450	460.050
Dienstverlening G.Z-H	3.600-	3.600-	49.100-	48.800-	52.400	-	52.400-
Publiciteit en voorlichting	1.700-	1.700-	44.800-	44.500-	46.200	-	46.200-
Materiële lasten	1.700-	1.700-	44.800-	44.500-	46.200	-	46.200-
Communicatie	5.300-	5.300-	93.900-	93.300-	98.600	-	98.600-
Dienstverlening G.Z-H	22.600-	22.500-	69.800-	69.300-	91.800	-	91.800-
Regelgeving & Handhaving	22.600-	22.500-	69.800-	69.300-	91.800	-	91.800-
Totaal inrichting, beheer en exploitatie	244.954-	243.454-	403.278-	385.399-	2.787.403	2.158.550	628.853-
Ontwikkelingen							
Dienstverlening G.Z-H	17.400-	17.300-	118.000-	117.200-	134.500	-	134.500-
Planvorming en Gebiedsontwikkeling	17.400-	17.300-	118.000-	117.200-	134.500	-	134.500-
Dienstverlening G.Z-H	-	-	16.400-	16.300-	16.300	-	16.300-
Marketing & Productontwikkeling	-	-	16.400-	16.300-	16.300	-	16.300-
Totaal ontwikkelingen	17.400-	17.300-	134.400-	133.500-	150.800	-	150.800-
Algemene Dekkingsmiddelen							
onvoorziene lasten	2.100-	2.100-	7.100-	7.100-	9.200	-	9.200-
Onvoorzien	2.100-	2.100-	7.100-	7.100-	9.200	-	9.200-
Totaal Algemene Dekkingsmiddelen (onvoorzien)	2.100-	2.100-	7.100-	7.100-	9.200	-	9.200-
Totaal reguliere bedrijfsvoering	339.454-	337.454-	333.961-	330.166-	3.134.903	2.467.283	667.620-
Diverse lasten en baten							
Totaal diverse lasten en baten	-	-	-	-	-	-	-
Kredieten lasten en baten							
Totaal kredieten lasten en baten	-	-	-	-	-	-	-
RESULTAAT VOOR BESTEMMING	339.454-	337.454-	333.961-	330.166-	3.134.903	2.467.283	667.620-
Resultaatbestemming							
Totaal storting reserves programma 1	-	-	404.287-	388.503-	388.503	-	388.503-
Totaal onttrekkingen reserves programma 1	-	-	-	-	-	-	-
Totaal programma 1	-	-	404.287-	388.503-	388.503	-	388.503-
Totaal storting reserves programma 2	-	-	20.000-	20.000-	20.000	-	20.000-
Totaal onttrekkingen reserves programma 2	5.532	5.532	701.148	713.803	-	719.335	719.335
Totaal programma 2	5.532	5.532	681.148	693.803	20.000	719.335	699.335
Totaal storting reserves programma 3	-	-	750.000-	750.000-	750.000	-	750.000-
Totaal onttrekkingen reserves programma 3	-	-	340.000	340.000	-	340.000	340.000
Totaal programma 3	-	-	410.000-	410.000-	750.000	340.000	410.000-
Totaal storting reserves Algemene Dekkingsmiddelen	-	-	-	-	-	-	-
Totaal onttrekkingen reserves Algemene Dekkingsmiddelen	-	-	-	-	-	-	-
Totaal Algemene Dekkingsmiddelen	-	-	-	-	-	-	-
Totaal resultaatbestemming	5.532	5.532	133.139-	104.700-	1.158.503	1.059.335	99.168-
RESULTAAT NA BESTEMMING	333.922-	331.922-	467.100-	434.866-	4.293.406	3.526.618	766.788-
Algemene Dekkingsmiddelen							
Provincie Zuid-Holland	-	-	-	-	-	271.791	-
Provincie Zeeland	-	-	-	-	-	108.717	-
gemeente Goeree Overflakkee	-	-	-	-	-	31.875	-
Gemeente Schouwen-Duiveland	-	-	-	-	-	22.483	-
Provincie Zuid-Holland	-	-	-	-	-	66.384	-
Cromstrijen	-	-	-	-	-	24.817	-
gemeente Goeree Overflakkee	-	-	-	-	-	93.814	-
gemeente Borne	-	-	-	-	-	35.195	-
gemeente Hellevoetsluis	-	-	-	-	-	111.713	-
Deelnemersbijdrage	-	-	-	-	-	766.788	-
Totaaltelling lasten en baten	-	-	-	-	4.293.406	4.293.406	-